

7. Utilising the DiSC Assessment in Surgical Residency Leadership Training. *Journal of Graduate Medical Education*, 2025;17(1):112–118. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/39818082> (доступ 31.10.2025).

8. Szczepanik W. Team Culture Makes Clinical Success Possible. *Pulse by Future Meds*, October 2025. URL: <https://futuremeds.com/pulse/team-culture> (дата звернення: 03.11.2025).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-559-7-75>

СУЧАСНА ТЕОРІЯ ХВОРОБИ ЯК ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА ПЕРСПЕКТИВНИХ МЕДИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Гоженко А. І.

*доктор медичних наук, професор,
заслужений діяч науки та техніки України, директор
ДП « Український науково-дослідний інститут медицини транспорту»
м. Одеса, Україна*

Сучасний етап розвитку медицини характеризується стрімкою розробкою та впровадженням медичних технологій в практику охорони здоров'я. Новітні методи діагностики та лікування базуються на досягненнях фізики та хімії, що переводить медицину в значній мірі на рівень фундаментальних механізмів існування організму людини. При цьому медичні технології забезпечують перехід на молекулярно-генетичний рівень і не тільки органно-тканиний, але навіть клітинний. Однак при цьому складається ситуація, при котрій у лікувально-діагностичних технологіях, що базуються на рівні окремих елементів, зменшується увага до організму як цілісної суперсистеми, у котрій всі елементи, органи та системи взаємопов'язані у стані здоров'я і особливо хвороби, що обумовлює необхідність порозуміння взаємопов'язаних змін, які відбуваються в організмі як у діагностиці, так і при лікуванні. Між тим у сучасній медицині приділяється значно менше уваги до системних змін, що виникають в організмі при хворобі, яке, на наш погляд, пов'язано з тим, що загальним теоретичним засадам медицини приділяється значно менше уваги окремим патологічним змінам.

Враховуючи це, нами запропонована сучасна теорія хвороби [1, 2, 3, 4]. Її основними елементами є модифіковані теорії етіології та патогенезу.

Основою теорії етіології є уявлення про те, що виникнення хвороби є не тільки результатом дії етіологічних чинників, а завжди хвороба

виникає по механізму взаємодії їх з організмом людини. Таке розуміння етіології зобов'язує завжди розглядати виникнення хвороби з урахуванням взаємодії організму з етіологічними чинниками. А це, в свою чергу зобов'язує у профілактиці захворювань використовувати не тільки захист від причин, але й вплив на організм, його взаємодію з нею. Причому, іноді модуляція механізмів взаємодії організму з людини з етіологічними чинниками має навіть більше значення у виникненні хвороби. Як найбільш яскравими прикладами є алергічні та інфекційні хвороби, коли для запобігання їх виникнення основна увага приділяється організму, наприклад, провідній ролі імунізації у протиінфекційному захисті. Практично модуляція механізмів участі організму необхідна практично завжди, хоча в залежності від характеристик етіологічних чинників її значення може бути різним.

Етіологія є початком хвороби, яка у подальшому розвивається по механізмам патогенезу, які формують ланцюгові та загальні системи реакції, іноді з формуванням навіть хибних кіл.

Базовим уявленням щодо механізмів патогенезу є єдність реакцій захисту та пошкодження. Причому, на кожну реакцію пошкодження, яке викликається внаслідок механізму етіології, завжди виникає тільки захисна реакція. Але у подальшому, саме ця реакція захисту, що досягає свого максимуму, викликає пошкодження. Саме тому, кожну реакцію у патогенезі не слід розглядати тільки як пошкоджуючу, а оцінювати її роль у патогенезі з урахуванням захисної і пошкоджуючої дії. Такі теоретичні уявлення зобов'язують при розробці технологій лікування використовувати дію захисних патогенетичних реакцій і зменшувати їх пошкоджуючий вплив. Загалом, лікування це не ліквідація патогенезу, а керування ним для того, щоб організм одужав за рахунок своїх фізіологічних властивостей, котрим медичні технології повинні допомогти реалізуватися.